

Heeft ook de sport nood aan een meldpunt?

Standpunt Tine Vertommen

Seksuele intimidatie en seksueel misbruik komen voor in alle sectoren van onze samenleving, ook in de sportwereld. De sport wordt gekenmerkt door een zeer specifieke, unieke cultuur die moeilijk te vergelijken is met andere settings. Zo is er de intieme coach-atleet relatie, de sterke nadruk op het lichamelijke, de afgetekende machtspositie van de coach, de immense druk om te presteren. De (top)sportwereld is daarenboven nog steeds een door mannen gedomineerde en heteroseksueel georiënteerde wereld. Dit alles, samen met de vaak erg jonge leeftijd van atleten, zorgt voor een risicovolle omgeving die makkelijk aanleiding kan geven tot grensoverschrijdend gedrag

Misbruik van jonge atleten, maar ook van adolescenten en volwassenen, druist radicaal in tegen de assumptie dat sport de ontwikkeling van morele waarden ondersteunt. Hoewel seksueel misbruik al tientallen jaren aan de kaak gesteld is als sociaal probleem, werd deze problematiek in de sportwereld slechts zeer recent kenbaar gemaakt. Vaak heerst er nog een groot taboe rond dit thema in de vele lokale sportclubs. De sportautoriteiten worden immers niet graag geconfronteerd met deze vorm van 'wrong doing' en voelen zich al snel bedreigd. Men gaat er immers vanuit dat sport, en zeker jeugdsport, een moreel reine activiteit is. Helaas wordt er nog al te vaak gedacht dat fair play enkel voor atleten geldt, en niet voor begeleiders, dat mannen meer waard zijn dan vrouwen en dat seksueel wangedrag niet besproken hoeven te worden. Problemen van deze aard worden dan meestal ook opgevangen met een grote dosis tolerantie en een ongepaste 'laissez faire' houding van de meeste betrokkenen. Deze aanpak heeft haar beste tijd gehad: het is tijd voor actie.

Hoewel er perverse effecten verbonden zijn aan het installeren van een meldpunt voor integriteitsschendingen binnen de sport; stigmatisering, kans op valse meldingen en onnodig verontrusten van ouder, ben ik ervan overtuigd dat dit de enige manier is om het sportklimaat veiliger te maken. De belangrijke maatschappelijke rol die de sport vervult, kan alleen intact blijven als ook hier de excessen tijdig worden aangepakt.

Waarom geen gebruik maken van de bestaande meldpunten en hulplijnen? We kunnen hier immers beroep doen om de bestaande expertise en hulpverlening van de vertrouwenscentra kindermishandeling en andere centra. Zo ontstaat er geen veelheid aan meldpunten. Helaas is in Nederland gebleken dat deze aanpak niet werkt. Sporters ervaren een té grote drempel of het probleem ligt bij de naambekendheid van deze instellingen. Verder falen de hulpverleners vaak door hun gebrek aan kennis van de sportspecifieke context waarin het misbruik plaatsvindt. De sportwereld heeft immers een zeer aparte cultuur, die een risicofactor op zich vormt voor het ontstaan, het voortbestaan en het verzwijgen van intimidatie en misbruik.

Een meldpuntfunctie binnen de federatie zelf, hoor ik Minister Muyters dan zeggen. Willen we het probleem aanpakken zoals de Kerk het jaren gedaan heeft? Gaan we het probleem van de bestaande doofpotaffaires bestendigen? Daarnaast is het een te klein wereldje. Slachtoffers kennen een te grote angst voor represailles en zullen nooit melding maken met naam en toenaam binnen hun eigen federatie. Verder is het belangrijk dat er een standaardprocedure gevolgd wordt bij het registreren en aanpakken van meldingen, voorgeschreven en gecontroleerd door een overkoepelend orgaan, zoals de Vlaamse Sportfederatie.

Ik pleit voor een totale aanpak van integriteitsschendingen in de sport. Uit het onderzoek dat ik voerde binnen het meldpunt van het Project Seksuele Intimidatie in de Sport van Het Nederlands Olympisch Comité (NOC*NSF) blijkt immers dat er een grote correlatie bestaat tussen het voorkomen van seksuele intimidatie en andere vormen van machtsmisbruik: verbaal geweld, fysiek misbruik en emotionele mishandeling.

De sportwereld heeft niet de expertise en de wettelijke bevoegdheid om echte misdrijven aan te pakken. Ze heeft wel de verantwoordelijkheid om een integriteitsbeleid uit te stippelen en een doorverwijsfunctie te vervullen, indien de reguliere hulpverlening en/of justitie noodzakelijk blijken.

Een meldpunt is enkel werkbaar als het deel uitmaakt van een totaalpakket aan maatregelen om de integriteit in de sport te beschermen. Preventieve en proactieve maatregelen, zoals het opstellen van een gedragscode en het verplicht inleveren van een Getuigschrift van Goed Zedelijk Gedrag kunnen samen met een ethische campagnevoering het klimaat in de sportwereld veranderen. Sporters weerbaar en mondig maken, zodat ze hun verhaal komen vertellen, is een cruciale stap in de goede richting. Curatieve en sanctionerende instrumenten, zoals een meldpunt, een poule van vertrouwenspersonen en een zwarte lijst van plegers van integriteitsschendingen, kunnen dan weer de rotte appels uit de sport halen en de slachtoffers begeleiden naar de juiste instanties.